

Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження

Збірник матеріалів

V Міжнародної
наукової
конференції УАДО

24 червня 2021 року

UERA ✦ УАДО ✦ UERA ✦ UERA ✦ UАДО ✦ UERA ✦ UАДО ✦ UERA

Українська асоціація дослідників освіти

**Імплементація європейських
стандартів в українські освітні
дослідження**

Збірник

матеріалів V Міжнародної наукової конференції
Української асоціації дослідників освіти

24 червня 2021 року

Схвалено та рекомендовано до друку правлінням Української асоціації дослідників освіти (протокол № 4 від 20 червня 2021 року)

Рецензенти:

- Наталія Коляда** доктор педагогічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини;
- Олена Лісеєнко** доктор соціологічних наук, професор, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського.

Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження: Збірник матеріалів V Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти (24 червня 2021 р.) / За ред. С. Шудло, О. Заболотної, Л. Загоруйко. – Дрогобич : ТзОВ «Трек-ЛТД», 2021. – 165 с.

Відповідальна за випуск: кандидат педагогічних наук, доцент Загоруйко Л.О.

ISBN 978-617-7990-17-7

Адреса редакційної колегії:

20300, Черкаська обл., м. Умань, вул. Чехова, 46.

E-mail: ukrainian.era@gmail.com

©Автори публікацій
©УАДО

Редакційна колегія:

Світлана Щудло почесний президент-засновник Української асоціації дослідників освіти, доктор соціологічних наук, професор, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка;

Оксана Заболотна президент Української асоціації дослідників освіти, доктор педагогічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Інститут педагогіки НАПН України;

Людмила Загоруйко віце-президент Української асоціації дослідників освіти, кандидат педагогічних наук, доцент, Національний авіаційний університет.

Збірник містить матеріали виступів, представлені на V Міжнародній науковій конференції Української асоціації дослідників освіти «Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження» 24 червня 2021 року. Дискусія проходила за напрямками: потенціал освітніх досліджень для Нової української школи й інновації в українському законодавстві та їхній вплив на розвиток освіти і науки; вища освіта в умовах викликів сьогодення; гендерні студії у суспільстві, освіті та науці.

The conference proceedings contains materials presented at the Fifth UERA Conference "Implementation of European Standards in Ukrainian Educational Research" June 24, 2020. The discussion was held in the following panels: Educational research potential for New Ukrainian School and innovations of Ukrainian legislation and their impact on education and research development; Higher education and today's challenges; Gender Studies in Society, Education and Research

Автори несуть відповідальність за наукову коректність матеріалів.

7. Цифрова гігієна: про несподівану реакцію мозку на гаджети. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mind.ua/openmind/20207639-cifrova-gigiena-pro-nespodivanu-reakciju-mozku-na-gadzheti>

8. Digital Educational Action Plan. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_en

9. Three Easy Ways to Go on a Digital Diet. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.entrepreneur.com/article/282390>

Юлія Заячук,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна

ФОРМУВАННЯ У МАГІСТРАНТІВ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: НА ПРИКЛАДІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ»

Ключові слова: освітній простір, простір вищої освіти, експертна діяльність, компетентність, метод Дельфі.

Постановка проблеми, основні дослідницькі питання. Сьогодні поняття «освітній простір» набуло поширення в освітньому дискурсі у зв'язку з кардинальними глобальними перетвореннями в галузі освіти й змінами у підходах до ролі освіти в суспільстві. З одного боку, це поняття підпорядковує собі ті, що асоціюються з освітнім потенціалом суспільства, освітніми системами, освітнім середовищем, освітньою політикою й організацією освітнього процесу [1]. З іншого боку, освітній простір – це форма взаємодії суспільства і особистості, що являє собою цілеспрямований процес її формування та розвитку [2].

У цьому контексті набуває актуальності питання наявності професіоналів, готових забезпечити процес організації освітнього простору на різних його рівнях. Задача формування загальних і спеціальних компетентностей з організації освітнього простору поставлена перед новою сучасною *освітньо-професійною програмою «Організація освітнього простору: управління та експертиза»* другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» (кваліфікація «Магістр освітніх, педагогічних наук; професіонал з управління та експертизи освітнього простору»), акредитованою кафедрою загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка. Однією із нормативних дисциплін цієї програми є дисципліна *«Експертна діяльність в галузі освіти»*, яку забезпечує авторка даного дослідження. Вона покликана сприяти підготовці фахівця, здатного провести аналітику наявного стану справ, обґрунтувати різні прогнози можливого розвитку освітнього простору загалом та простору вищої освіти зокрема, а також спроектувати найкращі, дослідивши і врахувавши можливі ризики крізь призму глобалізації та інших аспектів сучасної освітньої динаміки. Загалом, слід зазначити, що сучасна постіндустріальна доба з її визначальним елементом – економікою знань,

ставити перед закладом вищої освіти як таким задачу, яка по своїй суті є експертною – прогнозування перспектив формування освітнього простору.

Дисципліна «Експертна діяльність в галузі освіти» орієнтована на підготовку магістрантів до проектування, планування, організації освітнього простору на всіх рівнях та призначена для формування і розвитку у них низки компетентностей, зокрема: здатності знаходити рішення щодо стратегії розвитку та умов ефективної організації роботи закладу освіти; проектувати, планувати, оприлюднювати результати наукових досліджень і звіти роботи організацій; управляти науковими проектами та складати пропозиції щодо їх організації; проводити експертну оцінку доцільності та ефективності реалізації міжнародних та національних освітніх проектів і програм; працювати з інформацією та бути джерелом її творення тощо. Курс має на меті формування у магістрантів розуміння експертної діяльності як важливої частини розвитку освітньої галузі та механізму забезпечення якості освіти; формування знання світових тенденцій розвитку сучасної освіти і освітнього простору та вміння ці тенденції оцінювати, аналізувати і прогнозувати.

Методи дослідження, дослідницькі інструменти. У даному дослідженні ми простежуємо аспекти роботи, спрямовані на набуття магістрантами компетентності володіння інструментарієм експертних оцінок функціонування освітньої сфери в цілому, її взаємодії з іншими сферами суспільства, та аналізу ризиків, що виникають у просторі вищої освіти у контексті сучасних змін глобальної освітньої динаміки. Для досягнення магістрантами максимального результату наголос ставиться на практичну роботу. Їм, зокрема, пропонується провести анкетування експертів методом Дельфі – методом експертних оцінок, який припускає, що, опираючись на думки експертів, можна спрогнозувати найбільш вірогідну модель розвитку об'єкта науково-практичного інтересу та передбачає проведення декількох етапів письмового анонімного анкетування експертів з поетапним ознайомленням їх з результатами обробки анкет. Цей метод запропонований студентам для використання в даному випадку, оскільки він добре працює для прийняття рішень в умовах вирішення проблем, котрі погано формалізуються і не піддаються кількісному опису та являє собою аналіз ситуації на основі обробки думок групи експертів. Ознайомившись з методичними рекомендаціями щодо підготовки і проведення експертної оцінки, магістранти мають самостійно продумати процедуру експертної оцінки щодо конкретної обраної теми і задачі (приклади тем і задач магістрантам пропонуються викладачем), сформулювати експертну оцінку відповідного явища у контексті процесів глобалізації та євроінтеграції, підготувати питання анкети для першого порядку письмового анонімного анкетування експертів, маючи на увазі, що анкети другого і подальших порядків міститимуть оброблені результати попередніх анкет та висновки й коментарі експертів.

Результати і висновки. Наведемо один конкретний приклад, який нам здається доволі показовим.

У межах поставленого завдання магістранти обрали об'єктом експертизи ризики, які виникають у просторі вищої освіти в контексті сучасних змін глобальної освітньої динаміки. Завдання експертизи були визначені таким чином: оцінити ризики глобалізаційних процесів; оцінити вплив технологізації; оцінити наслідки масовізації вищої освіти; проаналізувати результати міжуніверситетської конкуренції; проаналізувати проблемні сторони реалізації соціального партнерства ЗВО; визначити майбутнє значення університету в суспільстві.

Серед питань анкети першого порядку магістранти запропонували, для прикладу, такі: оцініть вплив глобалізаційних процесів на розвиток вищої освіти; оцініть вплив новітніх технологій на якість освітнього процесу; оцініть рівень свободи, який надається студентам під час навчання у закладі вищої освіти; до яких наслідків може спричинитися зростання масовізації вищої освіти; оцініть рівень потреби у забезпеченні соціального партнерства між закладами вищої освіти та роботодавцями; яка ймовірність того, що через декілька десятків років університет втратить своє «ідеологічне» значення та стане просто символічним компонентом у житті людини тощо. Всі оцінювання пропонувалося проводити за 5-бальною шкалою.

Серед питань анкети другого порядку були, зокрема, такі: які конкретні зміни відбуваються у вищій освіті під впливом глобалізації; які конкретні зміни відбуваються у вищій освіті під впливом технологізації; яких саме наслідків зростання масовізації вищої освіти варто очікувати; якими можуть бути негативні наслідки для університету в контексті конкуренції з іншими; чому соціальне партнерство між закладами вищої освіти та роботодавцями не реалізовується на достатньому рівні; що спричиняє втрату університетом свого ідеологічного значення. Всі питання були відкритими і передбачали варіанти вибору.

Респондентами були студенти, які вивчають дисципліну «Експертна діяльність в галузі освіти». Звичайно, вибірка в даному випадку була не репрезентативною. Але результат вартий уваги у плані того, щоб зрозуміти, яким чином означені явища і їх перспективу на майбутнє бачать сьогоденні студенти.

У результаті анкетування магістрантами було зроблено такі висновки. Визначено, що під впливом глобалізації змінюються вимоги до освіти. На думку респондентів, масовізація вищої освіти може призвести до знецінення її значення, знецінення інформації. Але разом з тим студенти вважають, що її результатом будуть також збільшення конкуренції за робочі місця і підвищення кваліфікаційних вимог. На їхню думку, конкуренція між університетами – процес позитивний і негативний водночас. Соціальне партнерство університету і роботодавців магістранти оцінюють як необхідне в сучасних умовах. Певною мірою цей процес реалізується, проте недостатньо активно. Третина респондентів вважають, що причиною цього є низький рівень підготовки спеціалістів у ЗВО; частина певні, що випускникам університету не потрібна практика на робочому місці, а половина вважають, що університети та роботодавці не мають достатнього досвіду такого партнерства або не бажають його здобувати. На думку опитаних, високою є ймовірність того, що в майбутньому університет втратить своє «ідеологічне» значення. Причини: університети роблять акцент на професії минулого, а не майбутнього; диплом перестають вважати знаком якості та досвідченості; існує велика конкуренція. Примітно, що варіант відповіді «Рівень здобутих знань в університеті не відповідає очікуваним результатам» не обрав жоден респондент.

Підсумовуючи, зазначимо, що проведене дослідження не лише дозволило проаналізувати ризики, які на думку студентів виникають у контексті сучасних змін глобальної освітньої динаміки, проаналізувати їх причини та спробувати спрогнозувати наслідки, не лише побачити, які проблеми сучасної вищої освіти викликають занепокоєння у сьогоденних магістрантів, що навчаються за магістерською програмою «Організація освітнього простору: управління та експертиза». Воно сприяє кращій реалізації задач, які стоять перед навчальною дисципліною «Експертна діяльність в галузі освіти», а також

формуванню фахової компетентності майбутнього експерта у галузі освіти – фахівця, який спеціалізується на питаннях розвитку сучасної освітньої галузі.

Список використаних джерел:

1. Марченко О. В. Методологічні стратегії дослідження освітнього простору: Монографія. – Дніпропетровськ: Інновація, 2012. 350 с.
2. Касярум Н. Освітній простір: становлення поняття. Витоки педагогічної майстерності. 2013. Вип. 12. С. 107–113.

Тетяна Капелюшна,

Кандидат педагогічних наук, доцент,
УДПУ імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ "АНАЛІЗ ПІДРУЧНИКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ" В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Ключові слова: змішане навчання, аналіз шкільних підручників з англійської мови

Постановка проблеми. У 2020-2021 н.р. карантинні обмеження, введені у зв'язку із поширенням на території України кількості хворих на коронавірус, посилили виклики, які стоять перед закладами освіти України. У документі «Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти» (Міністерство освіти і науки України, 2020) наголошено на потребі у нових підходах до навчання з обмеженням кількості аудиторних занять із урахуванням таких вимог до вищої освіти, як доступність, інклюзивність, гнучкість, індивідуальна траєкторія навчання, тощо. Зрозуміло, що такі продиктовані часом виклики потребують впровадження онлайн-технологій, ґрунтовних змін у підходах до організації навчання в закладах освіти та в кожній дисципліні, зокрема ролі аудиторних занять та ефективності їхнього проведення.

Метою матеріалу є аналіз нових підходів у викладанні дисципліни «Аналіз шкільних підручників з англійської мови» в умовах сьогодення.

Основне дослідницьке питання полягало у визначенні рівня ефективності комбінації нових та старих підходів до викладання конкретної навчальної дисципліни в умовах змішаного навчання. **Методи дослідження:** експеримент, спостереження, аналіз.

В Уманському державному університеті імені Павла Тичини дисципліна за вибором «Аналіз шкільних підручників з англійської мови» (АПМ) для здобувачів III курсу освітнього ступеня «Бакалавр», спеціальності «014. Середня освіта Мова і література (англійська)» орієнтована на 6 лекційних, 6 практичних занять та самостійну роботу (3 кредити). Мета курсу полягає у тому, щоб на основі лекційного матеріалу, опрацьованих наукових джерел, програм, стандартів середньої освіти, шкільних підручників та НМК з англійської мови навчитися орієнтуватися у їх структурному та змістовому компонентах для подальшого критичного аналізу та професійного використання у навчальному процесі.